

Бот-тыныгыр уран чүдү көрдөмүнүн республика оркомитетинин ээлчегин хуралы болуп өрткөн. Анда Тыва АССР-ниң культура министри М. С. Хомушку районнарда болгаш Кызылда көрдөмүнүн 1-ги ээлчегин эртекинин болгаш 2-ги, 3-ку ээлчегерге белеткелдерин чоруп турарынын байдалын дидичтин. Көрдөмүнүн 1-ги ээлчеге Сарыт-Сөл суур, Турай, Кызыл хоорайлан аске черлерде доозуткан болгаш моон мурунда көрдөмүн боолаарга организм болгаш утка-шар талазы-биле белик дедилге эрткен. Моон мурунда көрдөмүн 567 коллектив, 14624 кижиин 1-ги ээлчеге хаара туткан болза, Совет Тываның 30 чылдыг турсааткан көрдөмүнүн 1-ги ээлчеге 721 коллективтен 17079 кижи киришкен өздүгүнүн терезин. Районнарда оркомитеттер

ОРГКОМИТЕТ ХУРАЛЫ

көрдөмүнүн 2-ги ээлчегин графикартын бадылаан. Чөөн-Хемчик, Каа-Хем, Эрай, Улуг-Хем районнарда көрдөмүнүн 1-ги ээлчеге чогуур дедилге эрткен. Барым-Хемчик, Бай-Тайга, Чөөн-Хемчик районнарда көрдөмүнүн чаа бот-тыныгыр коллективтер, бөлүмнөр немечил киржичилеринин санын көвүдөткөн өөрчүлүп деп, илеткелчи болгаш санал берген штер дедилгезин.

Ыччала-даа Культура министрствочунун Улусту чогаалдыг бажынынын чогаалдык эилелеринин, кинилелеринин талазында бот-тыныгыр уран чүдү коллективтеринге өвөш дуза

чедирин, көрдөмүнүн утка-шар, организм бадылалык, профессионалдык дедилге, культуранын бедилгеринге саргы салбаны турарын оркомитет хуралы дедилгезин. Клубтарын, культуранын бажынынын массалыг аймак-жи, шимелдези арым-шөвөр, культураны, оларнын селтелгези шыкаш айтырларга чогуур кижизегели салырын айттып, режиссерлар, методистер, туруктуулар талазы-биле бот-тыныгыр уран чүдү коллективтеринге дуза чедиринин Культура министрствочунга оркомитет дааскан.

БЫСТЫН КОРР.

ОЙНАШКЫННЫГ САЛЫШКЫННАР

Акша салыкчыларыга илтиг болуун дээп ажаалга кассалары агты-агты хевирин салышкыннарын сүмөлдөп турарын чон билер. Чоокта чаа, апрель 5-те Пермь областын Краснокамск хоорайныга ойнаашкынныг салышкынныг тиражы болган. Бистин кызылчыларда ол тиражтан өзөп кечи олчалык үнөт.

Теларгайларга, шөө заводун, кооператив училищениң ажилчынары Г. Синовлева, П. Кокорина, Кызыл-Садиктын ажилдакчысы Б. Петров олар 250-250 рубльды ойнап алганнар. Күрүнө страхованиениң эргелгезин В. Юдин, өг-бүрө ээси Л. Талтуева, пенсионерлер В. Суханова, И. Анкеев олар агты-агты түгө — 114-тен 1200 рубль чедир ойнаашкынныг болган. Кызыл хоорайныг ажаалга кассалары бо хүнде акша салыкчыларынын ойнаашкынныг тиражтан ойнап алганы 9486 рубльди олчалык болганнарда төлөт.

Ойнаашкынныг салышкынныг өске салышкыннардан ылгалыр чүдүү, оон эделери орулганы ойнап алышкын хевиринг алыры болур. Оон ойнаашкынныг тиражы чыда ийи катап — апрельде болгаш октябрь айларда бооп турар.

Ичачанга ойнаашкынныг салышкынныг ээлчегинг тиражы бо чылдын октябрьда болур. Эргим штер, атыкшылдыг ашпанын ажаалга кассаларына барып, ойнаашкынныг салышкынныг шыгжамы болур силер.

Анна МЕЛЬНИЧЕНКО, Кызылдың теп ажаалга кассазынын эргелгезин.

Великан-хоолой

Бетоннуң баштайгы кубобетоннуң тургунуру турар Улгорск ГРЭС-тин ыш хоолойныг үндөзининге салган. Чылдар стациянын ийги ээлчезин 800 муң киловатт күчүлүг үш электроблонтарга ол хоолойны ашылаар.

Чаа хоолойнык бедни 320 метр болур, ыччанга хоралыгы газтар асарга тарай бээр. Ышты биче доозунардан аштары-биле энергоблоктуң котёл бурзунга электрошүүрү тургузар. Хоолойнык турар дөзүнүк шөлү улуг, анча чеден хире чик машиналары тургузу болур. Дедилген конструкциязы база солуң: хоолойнык ханазы ийи «көз» болур: дашты — дедир-бетондан, иштик казын кремнебетоннуң блонтан кылыр. Газтарга удуз ындыг «напгалалды» кылырынга муш-ащыл чарыгалды тууйбу-биле кылганыдан дөрт катап чик өртектиг болур.

СЗТА-нын корр.

УЛУСТУН ХЕВИНИН АЯН-ХЕВИРЛЕРИ

Бистин тургустува 36 модельдер бажынарын болгаш ботуру уран чүдүдүн чогаалы ботурун чедип алыры чүдүла — деп, Львовтун модельдер бажынынын кол чүртүктүз Ирина Елизарова чуттаалы турар.

Львовтун туруктуулар масалыг ботурулгезе твдүрүнге солун ансамбльдин көзлекциянын тургуска, узамнар-биле утулаал каан, өнүктүрүлгезе өрөөн куртка-пиджак конугу таарымталыг. Оон хевир Карпаттын дажы-тушударынын алты керектөөниге дөмей, оу хүрүнү доктаамал келип болур. Ол-ла хевирин херожөннөрүн чүвүлүг көстөмүнө, чайгы хөрөк төйлөгүрге, уруглар хевинге ашылазы.

Республиканын салыг болган чик улестүр министрствоздарын чылдын ол орталыктан турары оттика-салды армаркаларыга Львовтун модельдер бажынын Украинанын болгаш өске-даа республиканын чик улестүр ботурулгелери-биле хой керектери чарып ап турар. Даарыкчыларынын саланын баугар алгыра Львовтун марказ ботурулгези.

В. ПОПОВ, ПМА-нын корр.

ЧА АДЫЧЫЛАРЫ

Ча адычынын талазы-биле Кызылдың бирги чери дээп маргалдаа Тимелеге хүнүлөк найысалалык «Хүреш» стадионунга болуп өрткөн. Анча колдуунга дөдөк, ортумак өөредилге черлеринин болгаш шюкчаларын ашык спортчулар кирешкен.

Оолдардан ча адычыга № 3 кадыа профтехучилищениң сургууду Виктор Монгуш, уруглардан башкы институтуку студентини Тамара Севилява олар тергилдеп, бирги черин алганнар. Бо спортчуларын хоорайнык күш-култура болгаш спорт комитетинин магалта бижиктери база чемпиониң хөрөк демлектери-биле шыдаан. Оолдардан № 3

Т. ХЕРТЕК, уруглардан ча адычыга бирги черин алган Тамара Севилява.

А. СОДУНАМНЫН фотоузу.



СЗТА-нын корр.

СИЛЕРГЕ ТЕЛЕГРАММА

Репортаж



телеграмма 20 минута дургүзүндө ажылдып кылдынгаш (кайнаар чорудар черин, харылаанын кантыг хевирин-биле дамчыдарын тодарашыры), оу адресстан черинге чорудар. Биске келген бөдүүн телеграмма бир шак, хүрген телеграмма 30 минута дургүзүндө эезинге четкен турар. Бир өвөс ол хуусалардан саадалыр болза бурууларга чөмөч алдыртыр. Ону шыгыны контрольдал, сагып турар.

Телеграф төвүнде өртембилгилг, дуржугалыг кижилер ажилдап турар. Телеграфистерин ажилынын шынары кымга-даа өөсү. Телеграмманын текизинге чангыс үжүр-даа частынар болза, илден. Ычачанга сөс, жүжү бурзуну конугу шык дамчыдарын саавырлар неген турар.

Дүв-хүннүп кайы-даа үеинде силернин бажынынын сөктөп, харылаа ажилдакчыны «Силерге телеграмма» өкөлдүн, хүлөп ап күрүшөр деп кээр таварыгалар бо-ла турар. Азы боудунар кайы-бир далаш ужууда телеграмма чорудар болгай силер. Өөрүшкүнү-даа, кагылаалдын-даа баштайгы мөдөлекчи телеграф. Ол хүрген чаага-бижиктин амы-хуу хөрөкө-даа, албан чоругу-даа оона ажитынын үедеп четпес.

Харылаанын ачы-туза чедиринин бо хевирин ботандырып турар кижилерин оларнын ажилы-инин колдуунга билбес бис. Кижилерге бир буянын үлө чедир турарлар-биле тавыжары чере артык өвөс, оон чогуур-биле үнөлөөри-даа чүгүла.

Кызылда харылаа ба-

жынынын ийги кадында улуг зал. Ында хой-хой аямы-бүрү аппараттарын шүүштүр чыскап каан. Оларнын чангыс аай даажы, дозу дүжүп турган шыкаш дыдыраар. — Бо дөргө бистин республиканын улуг Төрөөн чүртүвүстүн кайы-даа бузуну-биле харылааштырып турар төп-түр — деп, телеграф цегинин начальниги Полина Меркурьевна Шенцова тайылбырлады. — Бо төптү дамчытыр телеграмма, радиограмма, фототелеграмма, телетайп харылаазы болган дөрт, улаштырар системалар эртип, оон ачында үзүктөл чок харылааны хандырып турар бис.

Телеграмма хүлөп алып пунктуга келген кижилер телеграмманын дузагаан соонда бөдүүн телеграмма улуг-ла дөргө 40 минута, хүрген тек-



А. СОДУНАМНЫН фотоузу.



МАЙНЫН КИНОЛАРЫ

Апрельде Азербайжан ССР-ин найысалалы Баку хоорайга Бүтү-өлкөдүн VII кинофестивали болуп өрткөн. Анча оң Кол шаңгалын режиссер, актер Василий Шукшиниң тургусканы «Бышкан калина кат» деп кинога тывыскан таарылаа өвөс. Кызылда үнүп тегелди ол кинону көрүчүлөрүн ханы соууруган турарын аскерин болур. Кинону кым көрбөс болур, олче далажынын сүмөлдөткөн. «Бышкан калина кат» кайгамчык кино болуру илдеп. Ол Василий Шукшиниң хуу амыралы-биле сыры холбашкан. Черкырынга амырал-чурталганын сорулгазы, ажим чүдө-дөп айтыртыг философу бо-ла-сеткилдиг, амыралыгы кино оттурар. «Бышкан калина кат» деп кинону чедилгезин уран хүлүлдү, өзүлүг мастериңиң тылгезин — деп, кинорежиссериниң журналиңиң даргасы Р. Состокийниң үнө-лөдү ыдыг.

Кинофестивальдын бирги шаңгалын «Казхфильми»

Мухтар Ауэзовтун чогаалына үндөлдү «Көк бөрү» деп кинонуга тывыскан. Оксус оон Курмаш дайылың холунда «Кижик кижиге бөрү» деп киноталааның хоодузуна кижизитирип турар. Ол азырал алган бөрү-биле эйнайралды өңүктүр. Дайы Ахангул, торумелинде багыт өвөс-даа кижиле болза, Курмаш өзүп келгеш улустар аразынга кадыг, каржы чорбас болза хөрөкөк деп чүвени анча билидирип, оолдуң оон өнүгүүнү найыралың бузар. Бөрүзү дөдөп чоруй баар, а Курмаш шак ол кижизингеге үдүрүлүш, била дөдөп чоруткан, ай-мен шыкаш куртуп, тояан чоруп. Алчыларга балылатканын бөрүзү Курмашты дерзини-биле чара сөп аар.

Аравтан ашар аразында чөсө-даа дерзин чорук бар болза, капиталың мөчүгө, тергилдеп делегейинге оон-лаа каржы аажы-чацпар тылты-

рын чогаал ыланты-биле сойгалаан. Курмаштың дайы Ахангулдун ролун Сойменкуз Чокморов ойваан. Ол ролу дөдөп С. Чокморов Баку фестивалыга ор кижизити ролунуң күүүсөдөкчелеринин бирги шаңгалын алган. Курмаштың ролун Ала-Атадан 10 харлыг школан оол — Камбар Валеев ойваан. Ол оон мурунда «Шок биле Шер» деп кино-та ойваан, 1972 чылда Монте-Карлога болган делегей кинофестивалинын уругларга фестивалынын дээп шаңгалып алган. Кинону А. Михалков Коидоловский биле Э. Тренинин сценарийин баугар режиссер Тодомуш Океса тургузган.

Дыл факультетинин анык студентини Николай Трубачевский сургалыг өртемден академик Баурунч ховар дээн чедип көр. Анык изынын кылтыккан сургалды-биле ажилдазы, улуг өртемденер-

нин тыпшаны, чадаа кааны ажилды кылган. Декабристерге турсааткан Пушкиниң одуругларын кожун, «Егенин Овчинини» оңу эезин Николай тып ап, аллар-атты чедип азының кырында... Ол аразында академик Баурунч аркынын оор алгаш баар. Архиви оорлаан кижиле Николай Трубачевский өвөс деп чүвени шызыдыры берге.

Адак соонда чогуу оор тыптыр Николай болуңуң башкы Баурунч ылак ажилды уламчылап, өртем ажилды амдыралдан хоора көрбөс деп чүвени билди, чаа турсоруктуг ажилдан киритип, Вениамин Кавериниң «Күөздик күүстегинен» деп романыга үндөлдүг кинонуң кыска утказы ыдыг.

«Кижилер аразында кара чааскал» деп кинода хосталганын ыраажызы, узбек хөрөкөн шүжүлүг Надириниң феодализмге, караның

дүмбей чорукка удуз демселди күчү күрүшкөн. Бухараның күчү сургуу эмир (ханы) Насрула Надирга хонтуң чогуулап, Надириниң оңу-чүдү деисежери — Коканданы хүр-мөбө кимдер тыча шаап каарынга чедип турар. Надириниң ролун хүүстөкөн С. Исеев болгаш кинонуң режиссеру К. Ярматов болгаш артистер коллектив 19 вектин баштайгы чартымыда Орта Азияга байдалды тола чүрүп, болуңуң үезинде бурнуңар көргөн, дөдөлдөлгөп үздөлгөп кижизинг салым-чолуң ботурулгези-биле көрүскөн.

Оон ашмыла май айла республиканың киноаркыныга «Эри ханалар», «Кызыл капселла», «Нобаны», «Найың хөрөкөтү», «Хөлөгелер дала дүште чилер», «Көрүлгүрлер», «Эмгит» деп чаа солуң кинолар көрүчүлөрүң киңизте-йин хаара тулар.

Л. КАБАКОВА.

«Дерсу Узаланы» бир чыл болгаш көөр бис

«Дерсу Узала» деп япон-совет фильмин Ыракин Чөөн чүте Арсеневе хоорайның чогуунга май 20-дө тырттырып эгелерин совет болгаш даштык журналистерге «Мосфильм» студияның директору Н. Т. Сизов Москвага болган парлаалга конференцияныг дидичтин. Совет чогаалчы Ю. Нагибин биле япон режиссер Анира Курошаның В. Арсеневтин сургалган номуң баугар бижиктин сценарийин кино кылар дээп белеткел ажилдарынын дугайын ол база чуттаалаан.

Мол рольдарга ойнаар артистер томуйлаттын.

ган. Дерсу Узаланың ролун Тываның хөгжүм-ши театрынын артизи М. Муңузук ойнаар. Аянчорукчу-шинчилеки чогаалчы Арсеневтин өвүр-хевирин Москваның Биче театрынын артизи Ю. Соломин тургузар. «Ол кинону совет кинематографтар-биле казы тырттырар органы бергендерин өвөр четтирдим. Кино уран чүдүлдө кол черин каткы-хаг, утказы эвезш, ажим-качазыныг уланган кинолар эзлэн, Японияга шак мыныг кижизиг, амыралдык шут болуп бөдүүнү-биле көргүзөр кинону тырттырынын ме-

чээ ным-даа чапшөрөөс ийги. Дерсу Узаланың өвүр-хевирин тургузарын шакдан бээр күзөп келген мен. Ол кинон бүдөргөн хөлөк өвүрүт мен. Долгандыр турар бойдусту намгалат кадалаары конугу чүгүла алгаш бо хүнде, кижиле биле бойдуустуң кажан-даа чарылбаныга турсааткан Арсеневтин романы намгызындан-даа артын үнелиг» деп А. Курошова дедилгезин, чаа кино 1975 чылдын майда Москва биле Токиога хары угау үнүп эгелей бээр боор дээрзин дидичтин.

СЗТА-нын корр.

РЕДАКЦИЈАНЫН АДРЕЗИ: МАКС 667000